MAO ÇE TUNG

ŞİİRLER

türkçesi
eray canberk

MAO ÇE TUNG

ŞİİRLER

UĞRAK KİTABEVİ YAYINLARI : 6
Çağdaş Ozanlar Dizisi : 3

UĞRAK KİTABEVİ
Beyazsaray 44/1, Beyazıt
İ S T A N B U L

Birinci Baskı : Kasım 1966
Başaran Matbaasında dizilip, May Yayınları Matbaasında basılmıştır.

MAO ÇE TUNG

ŞİİRLER

Türkçesi :
Eray Canberk

UĞRAK KİTABEVİ YAYINLARI

ÇANGŞA[1]

Bir başına, göz serinliğinde ayakta durmuş,
Kuzeye doğru kaçan Siankiang'ın orta yerinde,
Burnunda Portakal Adası'nın, (2)
Kızıla çalan kat kat ormanların,
Yakut dağların binlercesinin üstünden görüyorum.
Geniş suları üstünde, saydam yeşil,
Yüz tane gemi yarışarak gidiyor,
Kartallar dövüyor bulutların sonsuzluğunu,
Uçan balıklar incecik suların dibinde:
Gözün, biri ötekinden rahat, bütün yaratıklar kendilerini koyvermişler.
Düşmüş bu alabildiğine sonsuzluğun içine,
Değişken dünyasında soruyorum toprağa,
Hangi ustanın elinde bütün doğa'nın yazgısı?

Bir çok arkadaşla gelmiştik buraya, (3)
Ey eskiden yaşanmış ne günlerdi o günler!
Bütün öğrenciler, daha çiçeği burnunda, (4)
Baştan aşağı akıl ve alayla dolu,
Bir okullu çılgınlığıyla, biz
En yüksek noktaya çıkmıştık.
Parmağımızla tarlalarımızı, kıyılarımızı gösteriyorduk,
Sesimizi kitaplarla duyuruyorduk, (5)
Efendilerimizi toz yerine koyan, (6)
Anar mısınız
Akarsuyun ortasında kendimizi dalgalara bırakıyorduk,
Kayıkların uçuşuna karşı vururken dalgalar?

SARI TURNA KUŞUNUN EVİ[7]

Geniş Dokuz Akar Su (8) geçer gelir Çin'i,
Derince yol bağlar (9) güneyi kuzeye.
Uyanıktır Yılan dağıyla Kaplumbağa dağı, (10)
Sisin ve çiğin yağdığı geniş Yangçe'nin üstünde.

Sarı Turna kuşu gitmiş, kim bilir ne yana, (11)
Bu ev kalmış geriye, yolcuya sığınak.
Bu büyük çılgın ırmağı suluyorum şarabımla, (12)
İçimde dalgaları kadar bir deniz yükseliyor.

ÇİNGKANG DAĞI[13]

Aşağıda, dağların yamacında bayraklarımızın dalgalandığı
görünüyor,
Tepelerden duyuluyor borularımızın sesi.
Düşman kilit üstüne kilit vuruyor üstümüze,
Ama hep yanyanayız, hiç kıpırdamadan.

Surları andıran kusursuz dizilerin ötesinde,
Herkesin içindeki istem kalemizdir bizim.
Huangyangkie (14) yakınında gürlüyor topumuz,
Düşman gece kaçtı, diyor.

YILBAŞI[15]

Ninghua! Çingliyu! Kuyihua! (16)
Dar keçi yolları, kuytu ormanlar, kaygan yosunlar,
Bu gün nereye gidiyoruz?
Dosdoğru Wuyi'ye, dibine dağın.
Dağın dibine, dağın dibine,
Rüzgâr bir resim gibi seriyor kırmızı bayrakları.

HUYİÇANG[17]

Gün doğmak istiyor Doğu'ya.
Çok erken yola koyulduk demeyin.
İnsan hiç yaşlanmaz geçmek için bunca yemyeşil dağı.
Görünüş burda eşsizdir.

Huyiçang'ın ötesinde, çalımlı tepeler
Kuzey Denizine dek zincirleme uzanırlar.
Savaşçılar, parmakları Kuangtong'u gösteriyor,
Daha da bir çiçeklenen, daha da bir tatlı.

TAPOTİ[18]

Kırmızı, portakal rengi, yeşil, mavi, çivit, menekşe:
Bu renk renk kurdeleyle gökte kim oynayan?
Yağmur sonunda, batan güneşte,
Zümrüt yeşili bir hava yükseliyor dağdan.

Eskiden kıyasıya bir savaş oldu burda,
Kentin duvarlarını toplar delik deşik etti.
En güzel süs bu, geçite ve dağa,
Bu gün bu yüzdendir daha bir güzelliği.

LEUŞAN GEÇİDİ[19]

Yaman esiyor batı rüzgârları,
Yaban kazı sabah ay'ının donmuş maviliğinde bağırıyor.
Sabah ay'ının donmuşları,
Kırık bir gürültü içinde koşuyor atlar,
Boru ağır bir soluk veriyor.

Bu güçlü geçidin demirden olduğuna inanmıyor musunuz.
Bu günden sonra büyük adımlarla aşacağız tepelerini.
Aşacağız tepelerini:
Bir denize benziyor bu yeşil dağlar,
Kana benziyor can çekişen güneş.

ÜÇ KÜÇÜK ŞİİR[20]

Dağlar!
Hep eğerin üstünde, kamçılıyorum atımı.
Dönüyorum : Hayret!
Gökyüzünün üç ayak üç parmak yanındayım.(*)

Dağlar!
Ey kudurmuş ırmaklar, ey çalkantılı denizler!
Atılmış koşusuna,
Binlerce at yaratır bu tutkuyu.

Dağlar!
Delerler gökyüzünü tepelerinin sivriliğini törpülemeden.
Gökyüzü meyil verir,
Dağlar onun desteği.

(*) Halk şarkısı :
Üstünde Kafa Tası dağının,
Altında Hazineler dağının.
Üç ayak üç parmak yanında olur insan gökyüzünün:
Yayan geçmek için, başını eğmek gerek,
Atla geçmek istiyorsan, attan inmeli yere.
(Yazarın notu)

UZUN YÜRÜYÜŞ[21]

Gördü Kızıl Ordu upuzun kırlarda her yanı.
En azından bütün bu dalgaları, bütün bu dağları.
Beş Sıra Dağlar (22), bizim için, denizin hafif çalkantısının kırışıklarıdır,
Devasa Wumong (23) iner aşağıya çığı andırır.
Isıtan Altın Kum kırbaçlanmış kayalarını, (24)
Tatu, kenetleri bütün buz tutmuş bir köprünün uzandığı, (25)
Ve Minşan, bizi çeken o uçsuz bucaksız karlardır: (26)
Geçince Ordu, bir gülüştür yayılır.

LİYEUPAN DAĞI[27]

Gök yüksektir, aydınlıktır bulutlar,
Göz izler yaban kazını alabildiğine güneye doğru.
İnsan insan değildir, en azından ulaşmadıkça Çin Seddine,
İnsan parmaklarına güvenir yirmibin li'lik (*) bir yürüyüş için.

Liyeupan dağının doruğunda
Bayrağımız dalgalanır batı rüzgârına kapılmış.
Bu gün uzun ipi elimizde tutuyoruz,
Bakalım hangi gün kıskıvrak bağlayacağız yeşil Ejder'i? (28)

(*) Li, 576 metrelik bir Çin uzunluk ölçüsü. Ç.N.

KUANLUAN[29]

Uzanmış boşlukta ve yöneten dünyayı,
Dev Kuanluan, yeryüzünün bütün güzelliklerini görmüş!
Üç milyon beyaz jad ejderi burdan çıkarlar, (*)
Bütün gökyüzü buz kesiyor soğuktan.
Yazın çözülmesiyle buzların,
Irmaklarımız taşıyorlar, (30)
İnsan balık ya da kaplumbağa yerine kondu.
Değerleri ya da binlerce yıllık suçları için,
Kim getirdi doğru dürüst bir yargıyı?
Ama şimdi, sana söylüyorum, ey Kuanluan,
Bu denli yüksek olma, bu denli karlı olma.
Sırtımı dayayıp gökyüzüne çekemem kılıcımı,
Seni üç parçaya bölmek için!
Parçalarından birini Avrupa'ya verirdim,
Birini Amerika'ya,
Ve birini de Çin için saklardım!
Barış içinde dünya,
Bütün toprak sıcaktan da soğuktan da alırdı payını.

(*) Eskiler: Üç milyon jad ejderi tutulunca kopan pulları gökyüzünde uçuşacak, derler. Böylece karların savrulmasını anlatmak isterler. Ben de burda karla kaplı dağları betimlemek için bu görünümden yararlandım. Gerçekte, bir yaz günü Minşan'ın yukarılarına bakacak olursanız, beyaz bir savrulma içinde bir dağ kalabalığı görürsünüz. Bir halk efsanesine göre, bütün bu dağlar, maymunlar hakanı Suan Wu-kong geçtiği sırada yanıyormuş. O da bu ateşi, muz yapraklarından yapılmış ünlü yelpazesiyle örterek söndürmüş. Dağların böyle beyaz olması bunun içinmiş. (Y.N.)

KAR[31]

Kuzey görünümü:
Bin li'lik buz,
Onbin li boyunca uçuşan karlar.
Çin Seddi'nin içinde, dışında,
Kıyısız bembeyaz bir ummandan başka bir şey değil.
Büyük Irmak yukarda ve aşağıda, (32)
Birden yitiriyor coşkun atılışlarını.
Dağlar oynuyor, gümüşten yılanlar,
Koşan dağ çemberleri, mumdan filler, (*)
Yükseklikte gökyüzüne denk olmak istiyorlar.
Bir güneş günüyle,
Kırmızılı bir güzel beyazlara bürünmüş,
Gönlü hoş etmede benzeri olmayan.

Bütün bir ülkede ne çekici güzellikler,
Öyle ki sayısız kahramanlar eğiliyorlar yarış edercesine.
Ne yazık ki Han Wuti'ye olduğu gibi Ç'in Şehuang'a (33)
Biraz noksan gelmişti akıl,
Ne yazık ki Tang Teçong ve Song Teçu (34)
Okuyup yazmak zevkinden yoksundu.
Gökyüzünün kutsal çocuğu,
Cengiz Han çağında, (35)
Okunu dev kartallara atmaktan başka bir şey bilmezdi o da.
Geçti bunların hepsi.
Gerçekten büyük adam bulmaksa dilek,
Daha çok şimdiye bakalım.

(*) Bu dağ çemberleri Şensi ve Şansi'nin yüksek yaylalarıdır. (Y.N.)

LİYEU YA-ÇE'YE[36]

Sakladım Kanton'un çay anısını, (37)
Ve yaprakların dökülüşü altında Çongking'in dizelerini, (38)
Yok, otuzbir yıl, eski Kent'de, (39)
Oraya gidiyorum yaprakların altında tadına varmak için
güzel kitabın. (40)
Yorulmasın yüreğin acılarla dolmaktan: (41)
Yeryüzünün işlerine gelince, genişçe görmek gerek.
Demek ki Kuaming'in (42) suyu az derin olsun,
Fuçuan üstünden getirdiği balıkları yakalamak için. (43)

LİYEU YA-ÇE'YE YANIT

1950 yılı ulusal şenlik kutlamalarının bir bölümü olan bir oyun gösterisi(44) sırasında Liyeu Ya-Çe hemen, Wan şi şa biçimine göre, çe üslubunda bir şiir yazdı, ben de hemen ona aynı biçimde ve aynı uyaklı bir yanıt yazdım.

Öylesi yavaş ışıyan göklerimizin uzun gecesinde,
Oynamaya ne denli yatkın bir şeytanlar çağı,
Beşyüz milyon insan esirgenmiş bir olmaktan.

Bir horoz ötüşüyle, bütün bir yeryüzü ışıyor.
Khontan'ın (45) bile şarkı söylediği evrensel bir musiki,
Duygulanmış ozan coşar bundan öylesine.

PEYİTAİHO[46]

Yeuyen'e seller gibi yağmur yağıyor: (47)
Gökyüzüne beyaz dalgalar saldırmada,
Çinhuangtao'nun şurasında burasında balıkçı kayıkları.
Artık suyun üstünde görünmüyorlar.
Nereye gitmişler?

Hemen hemen bin yıldan fazla
Weyi Wu (48) gelir, sallanan kırbaç,
Doğuda Kieş'e (49) kadar, şiirinde söylendiği gibi.
Kederli güz (50) rüzgârı bu gün de aynı.
Ama değişti dünya!

YÜZME[51]

Daha şimdi içtim Çangça suyundan,
Ve Wuçang'ın (52) balığından yedim,
Büyük sonsuz bir ırmağı geçtim yüzerek
Bıraktım Çu göğüne boşlukta eğlensin diye gözlerim.
Aldırmadan rüzgâra dalgalara,
Evimden daha rahat, gezerek,
Enginde buldum kendimi bu gün.
Bir ırmağın kıyısında, Usta diyor ki:
«Bu su gibi, akar her şey!» (53)

Rüzgârda oynuyor yelkenler,
Kaplumbağa ve Yılan (54) duruyorlar kıpırdamadan,
Büyük çizgiler tasarlanıyor.
Bir köprünün uçurulması bağlıyor Kuzey'i Güney'e,
Geçit vermeyen fay (55) bir geçit oluyor.
Taş duvarlar yapılmış yukarıya (56)
Durduruyor Wuşan'dan bulutu ve yağmuru. (57)
Sarp boğazda tek bir göl yükseliyor.
Tanrıça, kendine benzeyen,
Şaşardı yepyeni dünyaya.

ÖLÜMSÜZLER[58]

— Li Şu-yi'ye — (59)

Sadık Yang'ı yitirdim ve sizi aziz Liyeu.
Uçtular onlar dosdoğru çıkarak gökyüzüne.
Kendinde olanı söylediler Wu Kang'a, (60)
Amber ağacı (61) şarabının iyisinden sundu onlara Wu Kang.

Bir başına Çang Eh (62) uzun yenlerini açtı,
Boşlukta raksederek bu sadık canlar için.
Birden, sanki gök altında tutsak düştü bir kaplan, (63)
Göz yaşlarıdır yağmurlar gibi akan.

VEBA TANRISINI GERİ YOLLAYARAK[64]

(İki Şiir)

Yukiang[65] yönetmenlerinin schistosomiase tehlikesinin tam olarak yok ettiklerini bildiren 30 Haziran 1958 tarihli Renmin Ribao'yu okuduktan sonra kafama bir sürü düşünce toplandı, uyuyamadım. Ilık sabah rüzgârında, doğan güneş penceremi çiçeklendirirken, gözlerimi Güney'in[66] uzak maviliğine çevirip, sevinç içinde şu dizeleri yazdım.

Neye yararlar, bütün mavilik, bütün dalgalar, bütün dağlar,
Küçücük bir hayvanlığa karşı Hua Toh (67) bir şey demek değilse?
Binlerce ota kesmiş köy insanların öldüğü,
Onbinlerce boş ev şeytanların söyleyip güldüğü. (68)
Toprak günde seksen bin li yapar,
Gökyüzü sunuyor bakışlara binlerce ırmak üstelik. (69)
Eğer Sığırtmaç (70) sorarsa bu veba tanrısından yana,
Sevinç, yasla birlikte, akıyor giden dalgalar gibi. (71)

İlkbaharda, binlerce söğüdün esintisi,
Bütün Yao'lar, bütün Şuan'lar, bizim altıyüz milyon insanımız. (72)
Kırmızı yağmur, sıkıntısızca, açıyor yaprak yaprak, (73)
Yemyeşil dağlar, köprülerimize, ayak oluyorlar.
Gökten, dağ tepelerine gümüşden zirveler düşüyor,
Irmaklar, demirden kollarda titreyerek iki büklüm oluyorlar. (74)
— Nereye koşmak dileğin, ey vebalı tanrı? (75)
Şamdan ve kâğıttan kayık ateşlerini yaktılar gökte.

NOTLAR:

(1) Çe tarzındaki bu şiir Sin yuan Çuan (Sin'in Bahçesinde İlkbahar) motifine göre yazılmıştır.

(2) Portakal Adası: Siangkiang'ın ortasında yer alır, Çangça'nın batısındadır, bu adanın bir adı da Şueyiluçeu'dur.

(3) Bir çok arkadaşla gelmiştik buraya: 1913 den 1918 e dek Mao Çe-Tung öğrenimini Çangça'daki Hunan 1 Numaralı Öğretmen okulunda yaptı. Buraya arkadaşlarıyla birlikte sık sık kır görülerini görmeye ve yüzmeye gelirdi.

(4) Bütün öğrenciler, daha çiçeği burnunda: 1917 de Mao Çe-Tung bir çok arkadaşlarının ayrılmasıyla ertesi yıl 18 nisanda dağılan bir Sinmin Birliği'ni kendi başına kurmuştu.

(5) Parmağımızla tarlalarımızı, kıyılarımızı gösteriyorduk,
Sesimizi kitaplarla duyuruyorduk: Mao Çe-Tung imparator Yuan'ın imparatorca istekleriyle savaşmak için küçük kitapcıklar bastı.

(6) Efendilerimizi toz yerine koyan: Mao Çe-Tung halk cellâtlarını ve eğitimi baltalayanları önemsemiyor ve aşağılıyordu.

(7) Çe tarzındaki bu şiir Pu sa man motifine göre yazılmıştır.
Sarı Turna Kuşunun Evi: Bu ev Hupeyi'deki Wuçang kentinin batısında, Yangçe'ye bakan tepede yer alır. Efsaneye göre, Çe An adındaki bir taocu ermiş, sarı bir turna kuşuna binerek burayı aşmıştı.

(8) Dokuz Akar Su: Hupei-Kiangsi bölgesinde, Yangçe'ye sayısız sel ulaşır, bu durum böyle bir deyimle anlatılmak istenmiş.

(9) Derince yol: Pekin-Hankeu arasındaki demir yolu söz konusudur.

(10) Uyanıktır Yılan dağıyla Kaplumbağa dağı: Yılan dağı Wuçang'da, Kaplumbağa dağı Hayang'dadır. Yangçenin iki kıyısından birbirlerine karşı dururlar, burada ırmağın akışı biraz sıkışır.

(11) Sarı Turna kuşu: Tang çağında Çuyei Hao'nun yazdığı «Sarı Turna Kuşunun Evi» adlı şiire bir göz atalım:

Eskiden bir ölümsüz geçti Sarı Turna kuşunun üstünde.
Bu ıssız evden başkası değildir geriye kalan.
Sarı Turna kuşu gitti, uçmada sonsuz,
Sonsuz bir bulut geziyor yalnız havalarda.
Açık seçik, duru denizin üstünde, Hanyang'ın dağları,
Sık, Yingwuçeu adasında soluyor çayırlar,
Nerde doğduğum ülke bu gün sonunda?
Artırır hüznümü dumanlı dalgaları olan ırmak.

(12) Bu büyük çılgın ırmağı suluyordum dalgalarımla: Su Şe'nin (1036-1101) bir şiirinde şu dizeler vardır: Ayın şu kuşatmış dalgalarını suluyorum şarabımla. Su Şe böylece zamanın dalgalarıyla sonsuzluğa taşmış geçmişin binlerce kahramanının anılarını anlatıyor.

(13) Çe tarzındaki bu şiir Si kiang yue motifinden yararlanarak yazılmıştır. (Si-kiang üstünde Ay) Si kiang yue'nin bu adı Li Pai'nin (701-762) bir şiirinden alınmıştır: Yok artık ay üstünde Sikiang'ın,
Aydınlatırdı eskiden bahçesini kırak Wuwang'ın.

(14) Huangyangkie: Çingkang dağına giden yollardan birinde önemli bir nokta.

(15) Çe tarzındaki bu şiir Ju mong ling (Düş Gibi) motifinden yararlanarak yazılmıştır.

1929 Nisanında: Mao Çe-Tung, IV. Kızıl Ordu'nun başında Fukien'in batısına ikinci kez girdi. Bu ünlü şiir o çağla ilgilidir.

(16) Nighua, Çingliyu, Kuyihua: Fukien bölgesinin yargı çevresi (district). Wuyi Kiangsi'yle Fukien arasında bir sıra dağ adı.

(17) Çe tarzındaki bu şiir Çing ping leb motifinden yararlanarak yazılmıştır. Mao Çe-Tung «Çok erken yola koyulduk demeyin» sözünü arkadaşlarına söylüyor.

(18) Bu şiir «Sarı Turna Kuşu» motifinden yararlanarak yazılmıştır.
Tapoti: Jueyikin'in yakınında bir yer.

(19) Çe tarzındaki bu şiir Yi Çi Eh motifinden yararlanarak yazılmıştır. «Yi» çincede anı demektir. «Çi Eh», tang çağında bir imparatoriçenin nedimesinin adıymış. Bu motif Li Pai'nin bir dizesinden geliyor:

Çi Eh kırdı daha ayla dolu düşünü.

(20) Bu üç küçük şiir şe liyeu çe ling (onaltı harf) motifi üstüne kurulmuştur. Aslında her biri onaltı çince kelimeden başka bir şey değildir. Şiir 1935 yılında Büyük Yürüyüş sırasında yazılmıştır.

(21) Bu şiir şe tarzındadır. Biçimi düzenlidir. Sekiz dize ve her biri yedi ayaklıdır. Çi liü denir.

Uzun Yürüyüş: İşçi ve köylülerden kurulu Kızıl Ordu'nun yirmibeş bin li'lik yürüyüşü (1934).

(22) Beş Sıra Dağlar: Hunan, Kuangtong, Kuangsi, Kueyiçeu üstüne yayılmışlardır.

(23) Wumong: Yunnan ve Kueyiçeu sınırındaki dağ sırası.

(24) Altın Kum: Bazı bölgelerdeki Yangçe'ye verilen ad. Burada Yunnan bölgesi söz konusudur.

(25) Tatu: Seçuan bölgesindeki bir ırmağın adı. Bu ırmağın üstünde onüç kenetten yapılmış bir köprü vardır.

(26) Minşan: Dağ sırası.

(27) Çe tarzındaki bu şiir Çing ping leb motifine göre yazılmıştır. Liyeupan dağı Kuyüan'ın güney-batısındadır.

(28) Yeşil Dragon: Doğudaki yedi yıldız kümesine verilen ad. Doğudan gelen Japon ordularını simgeler şimdi.

(29) Çe tarzındaki bu şiir Nien Nukiao (Güzel Nien Nu) motifinden yararlanarak yazılmıştır. Nien Nu, tang çağında yaşamış ünlü bir şarkıcı kadının adıdır.

Kuanluan: Sikiang Khotan'ının yukarısında yer almış bir dağın adı.

(30) Irmaklarımız taşıyorlar: Yazın karların erimesiyle Yangçe ve Huangho nehirleri taşarlar.

(31) Çe tarzındaki bu şiir Sin'in Bahçesinde İlkbahar motifinden yararlanarak yazılmıştır.

(32) Büyük ırmak, yukarda ve aşağıda: Huangho söz konusudur.

(33) Ç'in Şehuang: İ. Ö. 246 dan 210 a dek hüküm süren Ç'inlerin ilk imparatoru. Han Wuti, imparator.

(34) Tang Teçong, Tangların ve Song Teçu, Songların ilk imparatorları.

(35) Ünlü imparator, 1206 dan 1227 ye dek hüküm sürmüştür.

(36) Bu şiir de Çe tarzındadır.

Liyeu Ya-Çe 18 Mart 1949 da öteki demokrat kişilerle birlikte Hongkong' dan Pekin'e Kiyaotong yoluyla gelmişti. Başkan Mao Çe-Tung Devrim'le ilgili şiirlerini göndermişti. Bir çok Vatan şiirleri yazmıştır. Mao bu şiiri onun için yazmıştır.

(37) Sakladım Kanton'un çay anısını: 1925 den 1926 ya dek, Mao Çe-Tung Kuangtong Köylü Devinimi Ulusal Örgütü'nü Kanton'da yönetti. Buradan beri Liyeu Ya-Çe'yle ilgi kurmuştur. Liyeu Ya-Çe'nin şöyle bir şiiri vardır:

Kapanık bir gök altında bir araya getiriyorsa bizi Devlet endişesi
Anarız yeniden kendi kendimize Kanton'da içilmiş çayı.

(38) Ve yaprakların dökülüşü altında Çongking dizelerini: 1945 Ağustosunda, Başkan Mao Kuomintang'la iç barışı görüşmek amacıyla Çongking'e gitti. Liyeu Ya-Çe ona şu şiiri yolladı:

Ayrı düşmüşüz Kanton'dan, işte geçmiş ondokuz güz,
Çongking'de bir araya geliyoruz, el ele, neşe dolu,
Emekçi halka bir barış getirsin diye:
İyilikçi bir yağmur olsun yeniden kurulan ülkeye,
Bir anlaşma kurulsun şimşekle bulut arasında,
İki kaynak kaynaşsın, Çong-san'la Karl,
Ve yükseğinde Kuanluan'ın gülümseyecek büyük bilgeler.

Sonra, Başkan Mao ünlü «Kar» şiirini yazdı.
Çongking dizeleri: Liyeu Ya-Çe'nin Başkan Mao'dan bir şiir yazması isteğinin anlatılması.

(39) Yok, otuz yıl, eski Kent'de: Mao Çe-Tung ilk kez 1918 yılı eylûlünde Pekin'e gelmişti, sonra 1949 a dek Pekin'e gelmedi. Pekin bu sıralarda başkent değildi, bu yüzden «eski Kent» diye söz edilmektedir.

(40) Oraya gidiyorum yaprakların altında tadına varmak için güzel kitabın: 28 Mart 1949'da Liyeu Ya-Çe «Ruh Durumu — Başkan Mao'ya sunulmak için» adlı şiiri yazmıştı.

(41) Yorulmasın yüreğin acılarla dolmaktan: Başkan Mao'ya gönderdiği şiirde Liyeu Ya-Çe acılarından söz ediyor. Başkan Mao da ona ken-

dini acılara salmaması için böyle söylüyor.

(42) Kuanming: Pekin'deki yazlık saray.

(43) Fuçuan üstünden getirdiği balıkları yakalamak için: Eski bir olaya dayanarak ve o olay kahramanı gibi Liyeu Ya-Çe'nin de devlet işlerini bir yana bırakıp doğduğu memlekete giderek Fuçuan nehrinde balık tutmak gibi bir işe girişmemesi isteği anlatılmak istenmiş.

(44) Oyun gösterisi sırasında: Liyeu Ya-Çe, Başkan Mao'nun isteği üstüne gösterinin anısına iki şiir yazmıştı. İşte o iki şiirden biri:

Ateş ağaçlar, gümüş çiçekler, gecesiz bir gökyüzü,
Kızlar ve erkekler kardeş kardeş dans ediyorlar,

Ay yusyuvarlaktır (*) şarkıların ninni söyleyen dalgalarında
Onları yönetecek bir adam olmadan
Bir araya gelecek mi bu yüz ulus?
Bilinmeyen bir coşkuyla bir gece şenliği.

(*) Kazak topluluğunun söylediği bir şarkının izlenimi (Yusyuvarlak Ay)

(45) Khotan'ın bile şarkı söylediği evrensel bir musiki: Sikiangların, Yenpienlerin, İç Moğolistan topluluğunun gösterisi söz konusudur.
Khotan: Sikiang Gösteri Topluluğu'nu gösteriyor bu kelime.

(46) Çe tarzındaki bu şiir Lang tao şa (Kumsalı Yıkayan Dalgalar) motifinden yararlanarak yazılmıştır.
Peyitaiho: Hopeyi'deki Çinhuangtao'nun batısına düşen ünlü kumsal.

(47) Yeuyen: Şimdi Hopeyi denen yere eskiden bu ad verilirdi.

(48) Weyi Wu: Üç Kırallar çağının (220-280) ünlü generali Çao Çao. Bir ozan olan oğlu kendisine Weyi kırallığını kurduğundan ötürü Weyi Wu takma adını vermiştir.

(49) Doğuda Kieş'e kadar: Çao Çao şiirler yazmıştır. Şiirlerinden biri şöyle başlar:
Doğuda, Kieş'e dek geliyorum.

(50) Kederli güz rüzgârı: Çao Çao'nun şiirinde şu dizeler okunur:
Kederleniyor güz rüzgârı,
Koca dalgalar kaynıyor.

(51) Çe tarzındaki bu şiir Şueyi tiao kek teu (Şueyi tiao Nağmesine Pirelüt) motifinden yararlanarak yazılmıştır.
Yüzme: 1956 da yazar, mayıs ayında, Yangçekiang ırmağını Wuçang'-

dan Hankeu'ya yüzerek geçmişti.

(52) Daha şimdi içtim Çangca suyundan.
Ve Wuçang'ın balığından yedim: Burada eski bir halk türküsünün izleri vardır:

İçmek için daha iyidir Kienye suyu,
Wuçang'ın balığını yemektense.

(53) Bir ırmağın kıyısında Usta diyor ki:
«Bu su gibi akar her şey!»: Luan yu'dan (Konfuçyüs'ün Tartışmaları) parçanın aslı: «Bir ırmağın kıyısında, Usta dedi ki: bu su gibi, akar her şey, ne gece durur ne gündüz» (IX. Bölüm).

(54) Kaplumbağa ve Yılan: İki dağ. Büyük Köprünün iki başında yer alırlar.

(55) Geçit vermeyen fay: Ülkenin kuzeyini güneyinden ayıran Yangçe'nin yarığı.

(56) Taş duvarlar: Yangçe'nin batı bölümündeki büyük baraj.

(57) Durduruyor Wuşan'dan bulutu ve yağmuru: Yağan yağmur sularını tutuyor.

(58) Çe tarzındaki bu şiir Tie lien hua (Çiçeklere Sevdalı Kelebek) motifinden yararlanarak yazılmıştır.
Ölümsüzler: Şiir tanrısalların yaşamını betimlemek için yazılmıştır.

(59) Li Şu-yi: Bu şiir 11 Mayıs 1957 de Başkan Mao tarafından, Çangça'daki 10 numaralı lisede öğretmen olan arkadaşı Li Şu-yi için yazılmıştır. Birinci dizede adı geçen Liyeu, Li Şu-Yi'nin ölen kocasının adıdır. Başkan Mao'nun da eski ve yakın arkadaşıdır. «Sadık Yang» da Devrim sırasında karşı koyan bir general tarafından öldürülen bir başka arkadaşı.

Bu şiiri gönderdiği mektupta Li Şu-Yi'ye şöyle yazıyordu: (Size «Ölümsüzler»i gönderiyorum. Gökte imgesel bir yolculuğu betimleyen çe tarzındaki bu şiirde, aynı tarzdaki eski şiirlerden ayrımlı olarak, ozan kendini söz konusu etmiyor. Ama, Eskilerde bile, bu tarzın bu durumları pekâlâ bulunur, söz gelişi «yedinci ay'ın yedinci gecesi»ni söyleyen şiirlerde (*) (Sığırtmaç ve Dokumacı kız).»

(60) Wu Kang: Tanrısallarla birlikte ölümsüz yaşamayı öğrendiği için ce-

(*) Ölümsüzlerin yaşamını, yazar işe karışarak anlatan şiirlerden biri.

zaya çarptırılan.

(61) Amber ağacı şarabı: Ölümsüzlerin içkisi.

(62) Bir başına Çang Eh: Li Şang-yin'in (813-858) «Çang Eh» adlı şiirinde şöyle der:

> Çang Eh, endişeleniyor musun şurubun verdiği yükselişten,
> Gökyüzü ummanında her gece çarpan yürek.

Efsaneye göre Çang Eh ölümsüzlük şurubunu içtikten sonra aya yükselince, gökyüzü ona her gece etrafını saran mavi bir deniz gibi gözükmeğe başlamış. Bu yüzden kadın kendini yalnızlık içinde duyarmış.

(64) Bu iki şiir de Çe tarzındadır.

(65) Yukiang yönetmenleri: Schistosomiase hastalığının önlenmesini bildiren bu bölge yöneticileri.

(66) Güney'in uzak maviliğine: Bu bölgede Schistosomiase çok yaygındı.

(67) Hua Toh: Üç Krallıklar çağının ünlü hekimi.

(68) Onbinlerce boş ev şeytanların söyleyip güldüğü: Hastalıktan ötürü insanların ölmesiyle boşalan evler ve tarlalar.

(69) Toprak günde seksen bin li eder,
Gökyüzü sunuyor bakışlara binlerce ırmak üstelik: Bu iki dize yazarın daldığı imgelemeyi anlatıyor.

Seksen bin li Ekvatör'ün çevresi oluyor. Dünyanın dönüşü anlatılmak istenmiş.

(70) Eğer Sığırtmaç: İmgesel olarak gökyüzünc uçuyor ve orda, göksel ırmağın kıyısında yaşayan Sığırtmaç'la karşılaşıyor. Sığırtmaç yeryüzü insanlarıyla ilgileniyor. Sığırtmaç ayrıca çin köylüsünü de simgelemektedir.

(71) Sevinç, yasla birlikte, akıyor giden dalgalar gibi: Hastalıktan ötürü halkın yaslara gömülmesi, öte yandan veba tanrısının sevinci, ama her şey geçiyor.

(72) Bütün Yaolar, bütün Şuanlar: Eski Çin'in iki bilge imparatorunun adı. Çin halkının bir kez eğitildi mi yüksek erdemlere ulaşacağı söylenmek istenmiş.

(73) Kırmızı yağmur: Şeftali çiçekleri.

(74) Irmaklar, demirden kollarda titreyerek, iki büklüm oluyorlar: Suyla ilgili yapımlar ve hastalığın yok edilmesi çalışmaları söz konusudur.

(75) Nereye koşmak dileğin, ey vebalı tanrı?: Hastalık yok edilmeye başlayınca veba tanrısının artık bu dünyada yer bulamayacağı anlatılmak istenmiş.

(Çince kelimeler türkçe okunuşlara göre yazılmıştır. Ç.N.)

UĞRAK KİTABEVİ YAYINLARI

ÇAĞDAŞ OZANLAR DİZİSİ :

BABİ YAR (Yevgeni Yevtuşenko) Türkçesi : Ülkü Tamer 2 L.

ÖĞRENMENİN ÖVGÜSÜ (Bertolt Brecht)
Türkçesi: Hasan Kuruyazıcı. 3 lira.

ŞİİRLER (Mao Çe Tung) Türkçesi Eray Canberk 2,5 Lira

DÜNYA ŞİİRİ DİZİSİ :

ŞİİRLER (Sappho) Türkçesi: Cevat Çapan 4 Lira.

ŞİİR SORUNLARI DİZİSİ:

MARKSİZM VE ŞİİR (George Thomson)
Çeviren: Cevat Çapan

SİNEMA DİZİSİ :

HİROŞİMA SEVGİLİM (Marguerite Duras)
Çeviren: Cevat Çapan. 4 Lira.

BRİGİTTE BARDOT (Simone de Beauvoir)
Çeviren: Ülkü Tamer 2 Lira.

UĞRAK KİTABEVİ — Beyazsaray 44/1
Beyazıt — İstanbul

Başkan **Mao Çe Tung**, yazarlığı, kuramcılığı yanında yazdığı şiirlerle de ün yapmış bir devlet adamıdır. Büyük çekişmeler içinde geçen yaşamı boyunca olaylar karşısında bir ozan duyarlığı göstermiş, duygularını bu yolla açıklamıştır. Üstelik, derinden kavradığı Çin'in büyük şiir geleneğini iyice sindirmiş gerçek bir ozan olduğunu da herkese kabul ettirmiştir. **Nâzım Hikmet** bir yazısında onun için şöyle diyor: **«Mao Çe Tung'un şiirleri eski Çin geleneği içinde yazıldılar. Bununla birlikte, klâsik biçime ve çeviriye rağmen, içerik yirminci yüzyılın herhangi bir insanı için geçerlidir.»**

BOZAK Matbaası — İstanbul — 22 57 26

Fiatı: 2,5 Lira